

בס"ד, הנני מצרף בזאת על פרשת השבוע מתוך ספרנו
מאור אהרן על התורה, שנדפס בשנת תשס"ט בס"ד,
ויה"ר שיהיה לתועלת ולהגדיל תורה ולהאדירה, אכי"ר,
ונשמח להארות והערות בס"ד. (אין ידוע לנו כעת אם נוכל
לשלוח כן בכל שבוע, אלא אם יתאפשר בס"ד).

בס"ד

מאור אהרן

פרשת ויצא

כ"ח י'. ויצא יעקב

מבאר שבע וילך חרנה.
פרש"י וז"ל ויצא לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה ולמה הזכיר יציאתו אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה וכן ותצא מן המקום האמור בנעמי ורות עכ"ל, והתם ברות (פ"א מקרא ז') פרש"י וז"ל ותצא מן המקום למה נאמר הרי כבר נאמר ותשב משדי מואב ומהיכן תשוב אם לא תצא מן המקום שהיתה שם אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום ניכרת ועושה רושם פנה זיוה פנה הדרה פנה שבחה של עיר וכן ויצא יעקב מבאר שבע עכ"ל.

כ"ח י"ז. וירא ויאמר

מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים. פרש"י וז"ל וזה שער השמים כו' ומדרשו שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה עכ"ל, יל"ה דהא לעיל בד"ה כי אם בית אלקים פרש"י שהארץ קפצה ליעקב אבינו מהר המוריה לבית אל יעו"ש (ולא שהיה לו קפיצת הדרך שהגיע מבית אל להר המוריה, יעו"ש ברש"י) וא"כ היאך שייך הכא לומר שבית המקדש של מעלה מכוון היה באותו הזמן כנגד בית המקדש של מטה, וצ"ב.

כ"ח י"ח. וישכם יעקב בבקר ויקח את האבן אשר שם מראשתיו וישם אתה

מצבה ויצק שמן על ראשה.

כתב במשך חכמה וז"ל ויקח את האבן אשר שם מראשתיו כו' לא הקים אותה בלילה דאין בונין בית המקדש בלילה (שבועות ט"ו ב') כמו שאמרו וביום הקים כו' עכ"ל, יל"ה דהרי עדיין לא ידע שזה מקום קדוש, וי"ל דדייק מהא דכתיב לעיל (מקרא י"ז) וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים ולהלן מיניה בקרא דידן כתיב וישכם יעקב בבקר וגו' דלכאורה אין מובן מהו שוב וישכם יעקב בבקר דהא כבר כתיב וייקץ יעקב משנתו, וצ"ל דבתחילה הקיץ אחר החלום ואמר מה נורא המקום הזה וגו' ואח"כ שוב ישן, אמנם זה קשה דהיאך שוב ישן אחר שנודע לו שזה מקום קדוש דהא פרש"י

לעיל (מקרא ט"ו) וז"ל ואנכי לא ידעתי שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה עכ"ל, מיהו כל זה קשה לפי פירוש רש"י, אבל לפירוש הספורנו והאזה"ח הק' דאנכי לא ידעתי היינו שאם ידעתי הייתי מכין עצמי לנבואה יעו"ש לא קשיא הא, ויתכן דהא דכתיב וישכם יעקב בבקר אין זה השכמה מהשינה, ודבר זה שונה בכמה מקומות, דהנה לעיל (וירא פכ"ב מקרא ג') כתיב וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמרו וגו' וארז"ל (תנחומא וירא כ"ב) מיד וישכם אברהם בבקר ולמה בבקר אמר שמא שרה תחזור בדיבורה אקום בהשכמה קדם שתקום היא כו' ע"כ וחזינן דהשכמה התם היינו השכמה מהשינה, ועוד כתיב להלן (פל"ב מקרא א')

וּישַׁכֶּם לִבָּן בְּבִקְרָא וְגו' וְהֵתָם
 נִמִּי הֵיִינוּ מִהִשִּׁינָה כְּדֹכְתִּיב
 לַעִיל שֵׁם (פִּל"א מִקְרָא נ"ד)
 וַיִּלִּינוּ בַּהֲרָ וְע"כ דִּהְשַׁכְמָה
 דִּהֵתָם הֵיִינוּ מִהִשִּׁינָה, וְכֵן
 הוּבָא בְּסִפְרָ הַחֲדָשׁ טוֹבֵךְ
 יִבִּיעוּ (ח"א סוֹף עֲמוּד ר"ח)
 בְּשֵׁם הַגֵּר"י גְּלִינְסְקִי שְׁלִיט"א
 דוּישַׁכֶּם אֲבֵרָהִם בְּבִקְרָא הֵיִינוּ
 מִהִשִּׁינָה יַעו"ש דִּרְכּוֹ. וְהֵנָּה
 תֵּנֵן (סִנְהֶדְרִין מ' א') וְנוֹשְׁאִין
 וְנוֹתֵנִין כָּל הַלֵּילָה וְלִמְחֶרֶת
 מִשְׁכִּימִין יַעו"ש וּלְפִי"ז
 נִמְצִינוּ דִּהְשַׁכְמָה לֹא דוּקָא
 מִהִשִּׁינָה הִיא, מִיָּהוּ יִתְכֵּן
 דְּמֵהֵתָם לִיכָא רֵאִיָּה דֵּהָא
 אִמְרִי' (חֻלִּין קל"ז ב') לִשְׁוֹן
 תוֹרָה לַחֲזוּד וְלִשְׁוֹן חֲכָמִים
 לַחֲזוּד וְא"כ אִכְתִּי יִתְכֵּן
 דִּהְשַׁכְמָה דְּכֹתִיב בְּקִרָא הֵיִינוּ
 מִהִשִּׁינָה. וְעֵיִן ש"א פִּט"ו
 מִקְרָאוֹת י"א י"ב. וְעַמְש"כ
 שְׁמוֹת מִשְׁפָּטִים פִּכ"ד מִקְרָא
 ד'.

כ"ח כ"א. וְשַׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם
אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי
לְאֵלִיקִים. פִּרְש"י וַיִּלִּינוּ
 בְּשָׁלוֹם שְׁלָם מִן הַחֲטָא שְׁלָא
 אִלְמַד מִדְּרָכֵי לִבָּן עַכ"ל,
 אִפְשָׁר דִּהְכּוֹנָה כְּמוֹ שְׁכֹתֵב
 בְּנֶפֶשׁ הַחַיִּים (שְׁעַר ד' פִּכ"ט)
 דִּישׁ לְאָדָם רִמ"ח אֲבָרִים
 וְשִׁס"ה גְּדִים וְכִנְגָדָם רִמ"ח
 מִצּוֹת עֲשֵׂה וְשִׁס"ה מִצּוֹת לֹא
 תַעֲשֶׂה וְכַשְׂאָדָם חוֹטָא ח"ו
 הוּא פּוֹגֵם בְּאוֹתוֹ הָאֲבֵר
 הַשֵּׁיִךְ לְאוֹתָהּ מִצּוֹה שְׁעֵבֵר
 עָלֶיהָ (וְעִי' מִכּוֹת כ"ג ב'
 בְּסוֹפּוֹ וּבְרִש"י שֵׁם) וְזֶהוּ
 הַכָּא מֵה שְׁפִרְש"י בְּשָׁלוֹם
 שְׁלָם מִן הַחֲטָא וְהֵיִינוּ שִׁיָּהִיָּה
 שְׁלָם בְּגוֹפּוֹ ע"י שְׁלִימוֹת
 הַמִּנְעוֹת מִן הַחֲטָא, וְאִפְשָׁר
 דְּזֶהוּ מֵה שְׁאִמֵּר דּוּד הַמֶּלֶךְ
 (תְּהִלִּים ל"ח ד') אֵין מֵתָם

בבשרי מפני זעמך אין שלום
בעצמי מפני חטאתי, ודוק.

כ"ט א'. וישא יעקב
רגליו וילך ארצה בני קדם.
פרש"י וז"ל וישא יעקב
רגליו משנתבשר בשורה
טובה שהובטח בשמירה נשא
לבו את רגליו ונעשה קל
ללכת כו' עכ"ל, הנה זה
שיעקב אבינו הלך ללבן
לכאורה לאו משום שפחד
מעשו שהרי הקב"ה הבטיחו
שישמרהו מעשו, רק הלך
ללבן מפני הזיווג שאמר לו
יצחק אביו ללכת ללבן ליקח
לו אשה משם כמבואר בסוף
פ' תולדות, ועמש"כ בזה
להלן מקרא י"ב ד"ה ולדברי.
אבל זה אינו דהא להלן
(מקרא י"ג) פרש"י וז"ל
ויספר ללבן שלא בא אלא
מתוך אונס אחיו עכ"ל אלמא
דמה שהלך ללבן היה כן
משום שפחד מעשו, ועוד יש
לדחות דברינו הכא דכיון
שהקב"ה א"ל ליעקב (לעיל

ארז"ל (זוה"ק ויצא) וידר
יעקב נדר לאמר אם יהיה
אלקים עמדי ושמרני וגו'
(לעיל מקרא כ') בזה"ל
(הועתק ללשה"ק) רבי חייא
אמר מה שאמר יעקב אם
יהיה אלקים עמדי אפשר
תאמר שלא האמין בהקב"ה
לא אלא שלא האמין בעצמו
פן יחטא ויחטא ההוא ימנע
אותו שלא ישוב בשלום
ותסור השמירה ממנו ולפיכך
לא האמין בעצמו והיה ה' לי
לאלקים אפילו רחמים כאשר
אשוב בשלום אחשב אותו
נגדי לדין לפי שאהיה עובד
כו' ע"כ.

פכ"ח מקרא ט"ו) ושמרתיך בכל אשר תלך על כרחך הכונה שתעשה אתה השתדלות לברוח מעשו, ולהיכן שתלך אחר ההשתדלות של הבריהה מעשו, אשמרך בכל מקום שאתה הולך ולפי"ז ודאי שהלך מפחדו מעשו אף שהקב"ה הבטיחו לשמרו והיינו כנתבאר שהבטחת השמירה היתה דוקא אחר שעושה ההשתדלות.

יל"ה דהא להלן (מקרא ג') כתיב ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר למקמה ופרש"י וז"ל ונאספו רגילים היו להאסף לפי שהיתה האבן גדולה עכ"ל ונמצא מבואר דהעדרים היינו הרועים בעצמם, ואין ליישב דה"נ ה"פ ונאספו שמה כל הרועים את העדרים ודבר המקרא בלשון קצרה כמו שפרש"י למעלה, והיינו משום דאילו התם כוונת רש"י דהוה כמו שכתוב בקרא בהדיא ישקו את העדרים וזהו המקרא קצר שחיסר תיבת "את" ואז מפרש רש"י את המקרא קצר הכי ישקו הרועים את העדרים, משא"כ הכא לא שייך לומר שדיבר הכתוב בלשון קצרה והכי קאמר

כ"ט ב'. וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים והאבן גדלה על פי הבאר. פרש"י וז"ל ישקו העדרים משקים הרועים את העדרים והמקרא דבר בלשון קצרה עכ"ל,

ונאספו שמה כל "את" העדרים, דתיבת "את" בהאי גונא לא נמצא לו מקום בזה הסדר, לכן יתכן ליישב הכי דה"ק קרא ונאספו שמה כל העדרים היינו הבהמות וגללו את האבן וגו' היינו הרועים, אבל זה דוחק דא"כ היה לו לרש"י לפרש הפירוש על וגללו את האבן ולא על ונאספו, וצ"ב.

כ"ט ח'. ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן. יל"ה דהא לעיל (מקרא ג') כתיב ונאספו שמה כל העדרים וגו' ולהלן מיניה (מקרא ה') כתיב ויאמר להם הידעתם וגו' וא"כ מבואר שכל העדרים היו שם וא"כ מה אמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגו', וצ"ל דהא דכתיב ונאספו שמה כל

כ"ט ה'. ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמר ידענו. יל"ה מפני מה אמר יעקב הידעתם את לבן בן נחור והרי בתואל היה אביו של לבן ונחור רק היה אביו של בתואל כמבואר במקראות סוף וירא, ויתכן דהיו בחרן עוד בנ"א שהיה שמם לבן בן בתואל ולכן ייחס יעקב אבינו אל לבן

העדרים וגו' אין כונת הכתוב שמלבד שרגילים היו להתאסף שם כדפרש"י שם גם נתאספו באותו העת שם, אלא כונת הכתוב היא שרגילים היו להתאסף שם כדפרש"י לעיל (מקרא ג') אבל באמת לא נתאספו אז, ויתכן דקושיתנו היה ההכרח לפרש הכי התם.

כ"ט ט'. עודנו מדבר
עמם ורחל באה עם הצאן אשר לאביה כי רעה היא.
פרש"י וז"ל באה עם הצאן הטעם באלף ותרגומו אתיא ורחל באה הטעם למעלה בבי"ת ותרגומו אתת הראשון לשון עושה והשני לשון עשתה עכ"ל, הא דפרש"י הטעם כו' יתכן משום דהוה קשיא ליה דהא כבר כתיב לעיל (מקרא ו') והנה רחל

בתו באה עם הצאן, ולכן פרש"י הטעם כו' והיינו דבאה קמא היינו שהיתה בדרך וזהו לשון עושה והיינו לשון הוה, ובאה בתרא היינו שהגיעה כבר למקום וזהו לשון עשתה והיינו לשון עבר, ושמא י"ל עוד דזה מדבריהם כלומר דהא כתיב התם ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל וגו' וא"כ יתכן דהם ענו ליעקב דשלום לו ללבן והנה רחל בתו כו', והבן.

כ"ט י"א. וישק יעקב לרחל וישא קלו ויבך. פרש"י וז"ל ויבך לפי שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה עכ"ל, לכאורה לפי"ז על כרחך צריך לומר דלא צפה ברוח הקודש שלאה גם תנשא עמו ורק על רחל ידע

כן, [שהרי צפה ברוה"ק שאינה נכנסת עמו לקבורה וממילא ידע שהיא תנשא עמו], דאלת"ה למה לאה היתה שנואה בעיניו ולכן גם ביקש קודם לינשא עם רחל שהיתה קטנה מלאה וע"כ שלא צפה ברוה"ק שלאה גם תנשא עמו, ואין זה מוכרח ויש לדחות.

עוד פרש"י וז"ל כי אחי אביה הוא קרוב לאביה כמו אנשים אחים אנחנו ומדרשו אם לרמאות הוא בא גם אני אחיו ברמאות ואם אדם כשר הוא גם אני בן רבקה אחותו הכשרה עכ"ל, יל"ה דהא לעיל (פכ"ח מקרא ט"ו) פרש"י וז"ל אנכי עמך לפי שהיה ירא מעשו ומלבן עכ"ל ומבואר דפחד מלבן וא"כ ידע שלבן רמאי הוא, ושמא י"ל דידע שלבן רשע הוא אך לא ידע שזה ברמאות.

עוד יל"ה דכיון שהקב"ה הבטיחו לשמרו מלבן מפני מה הוצרך לומר אם לרמאות הוא בא גם אני אחיו ברמאות, ויתכן שהקב"ה

כ"ט י"ב. ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא ותרץ ותגד לאביה. פרש"י וז"ל ותגד לאביה לפי שאמה מתה ולא היה לה להגיד אלא לו עכ"ל, אפשר דמה שפרש"י כן היינו משום דלכאורה קשה למה היא לא רצה אל בית אמה, וכמו שהיה אצל רבקה שהיא רצה לבית אמה לעיל (חיי שרה פכ"ד מקרא כ"ח),

הבטיחו גם שלא ילמד
ממעשיו הרעים של לבן כמו
שמבואר לעיל (פכ"ח מקרא
כ"א) ברש"י ד"ה בשלום
יעו"ש, אבל לא הבטיחו
שינצל מפני רמאותו של לבן
(דאת"ל שהקב"ה הבטיחו גם
שינצל מרמאותו של לבן
נמצא חלילה שהקב"ה
הבטיח ולא קיים שהרי סוף
דבר היה שלבן רימהו
בהחלפת רחל ללאה, וע"כ
שע"ז לא היתה הבטחה ולכן
הוצרך לומר אם לרמאות
כו'), ועוד י"ל דהנה אי'
בזוה"ק (ויצא דף ק"נ ע"ב)
א"ר יהודה כיון שכ"כ הבטיח
לו הקב"ה מדוע לא האמין
שאמר אם יהיה אלקים עמדי
וגו' אלא אמר יעקב חלום
חלמתי והחלומות מהם
אמייתים ומהם שאינם
אמייתים ואם יתקיים אדע
שהוא חלם אמת וע"כ אמר

אם יהיה אלקים עמדי וגו'
כמו שחלמתי כו' ע"כ, ולפי"ז
א"ש דכיון שלא ידע אם
החלום אמת או לא לכן אמר
אם לרמאות בא כו' כי עדיין
לא ידע אם לבן לא יעשהו
רעות, מיהו שמא יש לדחות
זה התירוץ דהא אף אי נימא
שידע שהחלום אמת מ"מ
ע"כ ההבטחה לא היתה
שינצל מרמאותו של לבן
וכמו שכתבנו למעלה, אלא
דקשה טובא מהא דכתיב
לעיל (מקרא ט"ז) וייקץ
יעקב משנתו ויאמר אכן יש
ה' במקום הזה ואנכי לא
ידעתי ומבואר דפשיטא היה
ליעקב שזהו חלום אמת היה.
ולדברי רבי יהודה בזוה"ק
נמצא דאין הכרח למה
שכתבנו לעיל (מקרא א')
יעו"ש, והבן.

כ"ט ט"ו. ויאמר לבן
ליעקב הכי אחי אתה
ועבדתני חנם הגידה לי מה
משכרתך. פרש"י וז"ל הכי
אחי אתה לשון תימה וכי
בשביל שאחי אתה תעבדני
חנם עכ"ל, יל"ה דהא לא
היה לבן אחיו של יעקב, וי"ל
דזהו מה שפרש"י לעיל
(מקרא י"ב) וז"ל כי אחי
אביה הוא קרוב לאביה כמו
אנשים אחים אנחנו עכ"ל,
ולפי"ז הכא ה"ק וכי בשביל
שאנחנו קרובים תעבדני
חנם, וק"ל.

רחל כ"כ היתכן לומר
שהשבע שנים היו אצלו
כימים אחדים באהבתו אותה,
וע"ד הרמז י"ל דאדרבא זה
גופא מה שהתורה השמיעה
לנו, והיינו מעלת דרגת יעקב
אבינו ע"ה, דאע"פ שכה אהב
אותה והמתין לה שבע שנים
אפי"ה ויהיו בעיניו כימים
אחדים, מרוב עמלו בעסק
התורה. ושוב נמצא דכתב
החזקוני וז"ל ויהיו בעיניו
כימים אחדים דבר מועט היה
בעיניו לעבוד בשבילה שבע
שנים מרוב חיבתו בה כו'
עכ"ל.

כ"ט כ'. ויעבד יעקב
ברחל שבע שנים ויהיו
בעיניו כימים אחדים
באהבתו אותה. יל"ה דהרי
מטבע העולם הוא שכמה
שאוהב הדבר הוא יותר תאב
לדבר, וא"כ הכא שאהב את

כ"ט ל"א. וירא ה' כי
שנואה לאה ויפתח את
רחמה ורחל עקרה. לכאורה
מצינו בזה דלאה גם עקרה
היתה, וזהו ויפתח את רחמה.
ושוב נמצא כן בהדיא

(תנחומא וירא י"ז) דלאה
עקרה היתה, ועי' בענף יוסף
שם שהביא בזה מחלוקת.

כ"ט ל"ג. ותהר עוד ותלד
בן ותאמר כי שמע ה' כי
שנואה אנכי ויתן לי גם את
זה ותקרא שמו שמעון.
י"ה מפני מה אמרה כי
שנואה אנכי דהיינו שהיא
עדיין שנואה, והרי לעיל
(מקרא ל"ב) אמרה כי עתה
יאהבני אישי, וצ"ל דלא
נתקיים מה שחשבה שעתה
יאהבני אישי ולכך היתה
עדיין שנואה, אך מ"מ צ"ב
דלפי"ז נמצא שטעתה
במחשבתה, ובמה טעתה, ועי'
כלי יקר מש"כ ליישב בזה.

פרש"י וז"ל דינה פירשו
רבותינו שדנה לאה דין
בעצמה אם זה זכר לא תהא
רחל אחותי כאחת השפחות
והתפללה עליו ונהפכה
לנקבה עכ"ל, לכאורה צ"ל
דאין הכונה שבאמת רצה
הקב"ה שרחל תהיה פחות מן
השפחות בכך שלשפחות כ"א
יש לה ב' בנים ולרחל רק בן
אחד, אלא שהקב"ה עשה
נסיון ללאה אם תתפלל על
הולד כדי שרחל אחותה לא
תתבזה אם לאו ולכן היה
צריך להפוך מזכר לנקבה,
והקב"ה שהכל צפוי לפניו
ראה שלא תעמוד בנסיון
להפסיד עוד שבט כביכול
כדי שרחל אחותה לא
תתבזה, וק"ל.

ל' כ"א. ואחר ילדה
בת ותקרא את שמה דינה.
ל' כ"ב. ויזכר
אלקים את רחל וישמע

אסף ה' את חרפתי והיינו כי רצתה עוד בן, ועוד י"ל דא"א לקרות יוסף ע"ש אסף כי יוסף זה לשון עתיד ואסף זה לשון עבר והיה צריך ליקרות אסף ע"ש אסף ה' את חרפתי ולא יוסף ע"ש אסף ה' וגו', וק"ל.

ושוב נמצא דכתב הרשב"ם וז"ל ותקרא את שמו יוסף על שאמר אסף אלקים את חרפתי ואם כן תקראהו אסף יו"ד של יוסף למה ע"ש שנתפללה יוסף לי בן אחר הרי שם זה משמש שני אמירות אסף ויוסף עכ"ל.

והטעם שרצתה עוד בן, פרש"י וז"ל יוסף ה' לי בן אחר יודעת היתה בנבואה שאין יעקב עתיד להעמיד אלא י"ב שבטים אמרה יהי רצון שאותו שהוא עתיד להעמיד יהא ממני לכך לא נתפללה אלא על בן אחר

אליה אלקים ויפתח את רחמה. הנה לעיל (מקרא ח') כתיב ותאמר רחל נפתולי אלקים נפתלתי עם אחתי גם יכלתי ותקרא שמו נפתלי ופרש"י וז"ל נפתולי אלקים כו' ואני מפרשו לשון עקש ופתלתול נתעקשתי והפצרתי פצירות ונפתולים הרבה למקום להיות שוה לאחותי גם יכלתי הסכים על ידי כו' עכ"ל, ומצינו שהמשיכה להתעקש ולהפציר ולהתפתל הרבה למקום להיות שוה לאחותה כי קודם היה לה בן רק ע"י שפחה, וכאן על ידה ממש, ורק עתה נהיתה שוה לאחותה ממש.

ל' כ"ד. ותקרא את שמו יוסף לאמר יסף לי ה' בן אחר. בזה ניחא למה לא קראה את שמו יוסף ע"ש כי

למה רצתה עוד בן דייקא,
וק"ל.

ל' כ"ו. תנה את
נשי ואת ילדי אשר עבדתי
אתך בהן ואלכה כי אתה
ידעת את עבדתי אשר
עבדתיך. פרש"י וז"ל תנה
את נשי וגו' איני רוצה לצאת
כי אם ברשות עכ"ל, יל"ה
אמאי לא פרש"י זה לעיל
דכתיב התם ויאמר יעקב אל
לבן שלחני וגו', ועוד אמאי
הוצרך ליטול רשות מלבן
והרי לא נתחייב ללבן כמו
שנשבע משה רבינו שלא ילך
בלא רשות כדארז"ל
בתנחומא (שמות כ'), וי"ל
דבאמת יעקב אבינו לא
הוצרך ליטול רשות מלבן
מדינא כמו שהוצרך משה
רבינו לבקש רשות מיתרו
מדינא, ומה שביקש רשות

עכ"ל, אמנם צריך להבין הא
דפרש"י דלכך לא נתפללה
אלא על בן אחר, דלכאורה
רצתה עוד בן כטבע בני אדם
שרוצים עוד בנים אף שכבר
יש להם, וי"ל ע"ד החידוד
דהא תנן (יבמות ס"ה ב')
האיש מצווה על פו"ר אבל
לא האשה רבי יוחנן בן
ברוקה אומר על שניהם הוא
אומר ויברך אותם אלקים
ויאמר להם אלקים פרו ורבו
ע"כ, והשתא יתכן לדעת רבי
יוחנן בן ברוקה דרחל רצתה
לקיים מצות פו"ר ואעפ"כ
התפללה על בן אחר ולא על
בת, דהא לקיום מצות פו"ר
בעינן בן ובת לב"ה כדאמרי'
(יבמות ס"א ב'), וכיון דכבר
היה לה בן היתה צריכה עתה
להתפלל על בת ואפי"ה לא
התפללה אלא על בן, ולכן
הוצרך רש"י לפרש הטעם

והנה יל"ה מהו תנה את נשי וגו' דמשמע שהם היו גרים אצל לבן, דהא סתמא דמילתא היו גרים בנפרד בבית אחר וכדאמר' (קידושין י"ב ב') דרב מנגיד כו' ועל חתנא דדייר ביה חמוה (ועי' שם תוד"ה בכולהו), וי"ל דלהכי פרש"י איני רוצה לצאת כי אם ברשות, וק"ל.

ובזוה"ק ויצא (דף קנ"ח ע"ב) אי' דעת רב אבא שיעקב לא נטל רשות מלבן יעו"ש.

ל' כ"ז. ויאמר אליו לבן אם נא מצאתי חן בעיניך נחשתי ויברכני ה' בגללך. פרש"י וז"ל נחשתי מנחש הייתי נסיתי בנחוש שלי שעל ידך באה לי ברכה כשבאת לכאן לא היו לי בנים

מלבן היה זה מפני דרכי שלום בזה שלוקח את בנות ונכדי לבן עמו אע"פ שהם שייכים לו שהוא אביהם, וכמו שהיה סוף דבר שהלך מלבן בלי נטילת רשותו דלבן אלא נטל את משפחתו והלך כדלהלן (פל"א מקרא ד'), ולכן ג"כ פרש"י איני רוצה ללכת כי אם ברשות על הכתוב תנה את נשי וגו' כי בהם שייך יותר מאצלו הטעם של דרכי שלום כי הם בנות ונכדי לבן וכנ"ל, וק"ל.

ויל"ע אם חייב לכבד את חמיו כשחמיו רשע שהרי חייב אדם בכבוד חמיו כמבואר ביו"ד סימן ר"מ סעיף כ"ד יעו"ש. (ועי' בזה יפה בספר חידושי הגר"ח ק, בפתיחה).

לשאוב מים שכל הנשים
כולן היו עושות כן, ובודאי
דלא היו שם בנים אז.

י"ל"ה טובא דהא לעיל (פכ"ט
מקרא י"ב) כתיב ויגד יעקב
לרחל כי אחי אביה הוא וכי
בן רבקה הוא ותרץ ותגד
לאביה ופרש"י וז"ל ותגד
לאביה לפי שאמה מתה ולא
היה לה להגיד אלא לו עכ"ל
וא"כ היאך פרש"י הכא
דמאחר שבא יעקב נולדו לו
ללבן עוד בנים, ושמא י"ל
דהתחתן שוב ודוחק, ואת"ל
שכבר התחתן עוד קודם
שבא יעקב וא"כ למה לא
רצה אליה י"ל דהוא מפני
שלא היתה אמה שלה.

ל' ל"ה. ויסר ביום
ההוא את התישים העקדים

שנאמר והנה רחל בתו באה
עם הצאן אפשר יש לו בנים
והוא שולח בתו אצל הרועים
ועכשיו היו לו בנים שנאמר
וישמע את דברי בני לבן
עכ"ל, מש"כ רש"י אפשר יש
לו בנים והוא שולח בתו אצל
הרועים, אין הכונה להקשות
מצד צניעות דהא רשע הוה
ומאי קשיא, רק הכונה משום
דאין דרך הבנות לרעות צאן,
דלזו המלאכה צריך בן ולא
בת להשתלט על צאן.

והא דרבקה יצאה לשאוב
מים אע"פ שהיה לה אח
והיינו לבן (לעיל חיי שרה
פכ"ד מקרא ט"ז), היינו
משום שכן היה דרך הנשים
לרדת העינה ולמלאות מים
כדכתב הרמב"ן שם (מקרא
י"ז), ובזה ליכא משום
צניעות כי לא היו רועות צאן
כלל ולא נפגשו שם עם
רועים, רק היו יוצאות סתם

והם שמרו דסוף סוף כיון
שהם שמרו היה צ"ל ביניהם
ומהו בינו, ושמא י"ל דכיון
דהעדר היה של לבן עצמו
לכן כתיב בינו ולא כתיב
ביניהם, וצ"ב.

ל"א ג'. ויאמר ה'
אל יעקב שוב אל ארץ
אבותיך ולמולדתך ואהיה
עמך ושוב אל ארץ
אבותיך. פרש"י וז"ל שוב
אל ארץ אבותיך ושם אהיה
עמך אבל בעודך מחובר
לטמא אי אפשר להשרות
שכינתי עליך עכ"ל, יל"ה
שהרי הקב"ה הבטיח ליעקב
אבינו לעיל (פכ"ח מקרא
ט"ו) והנה אנכי עמך וגו'
והיינו שהקב"ה ישמור אותו
מפני עשו ולבן כמו שפרש"י
שם, וא"כ נמצא מבואר
דהקב"ה היה עמו גם אצל

והטלאים ואת כל העזים
הנקדות והטלאות כל אשר
לבן בו וכל חום בכשבים
ויתן ביד בניו. פרש"י וז"ל
ויתן לבן ביד בניו עכ"ל,
ולהלן (מקרא ל"ו) כתיב
וישם דרך שלשת ימים בינו
ובין יעקב ויעקב רעה את
צאן לבן הנותרת והיינו
שהיה מרחק של ג' ימים בין
צאן לבן שנשאר ביד לבן
לבין הצאן לבן שנטל יעקב
(ושוב נמצא כן ברשב"ם),
והנה לכאורה כיון שלבן נתן
ביד בניו את הצאן א"כ
הול"ל וישימו דרך שלשת
ימים לשון רבים שהרי הצאן
כבר היה ביד בני לבן, וי"ל
דלבן עצמו הפריד הצאן,
ובניו שמרו אח"כ על הצאן,
מיהו עדיין קשה אמאי כתיב
בינו ובין יעקב דהול"ל
ביניהם ובין יעקב, והכא לא
מהני התירוץ דלבן הפריד

לבן, ועמו ועוד היאך השתא
הקב"ה נגלה אליו והרי עדיין
היה במקום טמא עתה, וצ"ב.
וי"ל שיש דרגות בגילוי
השכינה.

ל"א ד'. וישלח

יעקב ויקרא לרחל וללאה
השדה אל צאנו. יל"ה מהו
אל צאנו דלכאורה היה
הכתוב צריך לומר השדה
אליו, ושמא י"ל דיעקב שלח
לקרוא אליהן שיבאו לטפל
מעט בצאן כדי שלבן לא
ירגיש בדבר ולכן אמר
השדה אל צאנו ולא אמר
השדה אליו, ועוד י"ל דבא
לומר להיכן יבואו בשדה
דשמא לא ימצאוהו בשדה
ולכן אמר השדה אל צאנו
שבמקום שיראו בשדה צאן
ידעו ששם הוא נמצא.

ל"א י'. ויהי בעת
יחם הצאן ואשא עיני וארא
בחלום והנה העתדים
העלים על הצאן עקדים
נקדים וברדים. יל"ה דאי
היה חלום כמש"כ וארא
בחלום א"כ מהו ואשא עיני
דהא ואשא עיני משמע שלא
היה אז ישן, וצ"ב. ואין
ליישב שמספר ואומר שבתוך
חלומו אז ואשא עיני ולא
שהרים עיניו במציאות, כי
א"כ היה הכתוב צ"ל וארא
בחלום ואשא עיני.

ל"א י"א. ויאמר אלי מלאך
האלקים בחלום יעקב ואמר
הנני. ולעיל (מקרא ג') כתיב
ויאמר ה' אל יעקב שוב אל
ארץ אבותיך ולמולדתך
ואהיה עמך, וצ"ב חדא
ההפרש דבקרא דידן כתיב

ויאמר אלי "מלאך האלקים" ולעיל כתיב ויאמר "ה", ועוד אמאי לעיל לא נזכר שהיה חלום.

המוריה" מצבה, ועוד למה הקב"ה אמר ליעקב לחזור לבית אל דלכאורה היה צריך לומר לו לחזור להר המוריה כי שם צריך לקיים הנדר ולא מצינו דשוב קפצה לו הארץ, וע"ד החידוד י"ל דהנה תנו (פרה פי' מ"ג) קלל של חטאת שנגע בשרץ טהור נתנו על גביו רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים, ופירש הרע"ב וז"ל נתנו על גביו שנתן הקלל ע"כ השרץ וחכמים מטמאין משום דמונח במקום טמא והתורה אמרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור ורבי אליעזר סבר הואיל והכלי שהאפר בתוכו טהור הוא שפיר קרינן ביה במקום טהור כו' עכ"ל, והשתא לר"א י"ל דיעקב היה בהר המוריה והיינו דאף שהר המוריה היה בבית אל מ"מ יעקב היה בהר המוריה

ל"א י"ג. אנכי האל בית אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ אבותיך. הנה לעיל (פכ"ח מקרא י"ז) פרש"י שהארץ קפצה ליעקב מהר המוריה לבית אל ושם בהר המוריה שהיה אז בבית אל נדר את נדרו משום שרצה להתפלל במקום שהתפללו אבותיו יעו"ש, ולפי"ז יל"ה טובא חדא אמאי כתיב אנכי האל בית אל אשר משחת "שם" מצבה דהא כיון שהר המוריה קפץ לבית אל היה צריך לומר אשר משחת "בהר

וכמו שהאפר נחשב שהינו ע"ג הכלי ולא ע"ג השרץ, ולחכמים י"ל דיעקב היה בבית אל והיינו דאף שבמציאות עמד על הר המוריה מ"מ כיון דהר המוריה היה ע"ג בית אל לכן חשיב שהיה בבית אל וכמו שהאפר שבתוך הכלי נחשב כמו שנמצא ע"ג השרץ, ודוק.

תקע את אהלו בהר ולבן תקע את אחיו בהר הגלעד, ולכאורה צריך להבין מהו וישג לבן והרי לעיל (מקרא כ"ג) כתיב ויקח את אחיו עמו וירדף אחריו דרך שבעת ימים וידבק אתו בהר הגלעד ונתבאר שכבר השיג את יעקב וא"כ מהו שוב וישג לבן, אלא מזה נמצינו למדים שביום השביעי הגיע לבן להר גלעד וזהו דכתיב וידבק אתו בהר הגלעד, ולאחמ"כ הלך לבן ליעקב עצמו וזהו דכתיב וישג לבן, ובינתיים בין אותו הזמן שהתישב בהר הגלעד לבין אותו הזמן שהלך ליעקב עצמו אז הוא חלם, ושוב נמצא כן ברמב"ן יעו"ש.

הנה יש לדייק מהא דכתיב ולבן תקע את אחיו בהר הגלעד, שלבן השאיר אותם

ל"א כ"ד.ויבא אלקים אל לבן הארמי בחלום הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע. יל"ה מתי הספיק לחלום, דהרי יום אחד שלם הלך עד יעקב כדפרש"י לעיל (מקרא כ"ג) ד"ה דרך, ולא נתבאר שהספיק ללון, וי"ל דהנה להלן (מקרא כ"ה) כתיב וישג לבן את יעקב ויעקב

נגלה אל לבן וראה את האמת
מי הוא האלקים, אעפ"כ לבן
אמר למה גנבת את "אלהי",
וטעם לזה צ"ל כמש"כ
הרמב"ם (פ"א מהל' ע"ז
ה"ב) דעובדי ע"ז לא הכחישו
בבורא ית' אלא שסברו
בטעותם הגדולה שהשי"ת
נתן לאלילים הכח אלהות
יעו"ש, וזהו מה שהיה אצל
לבן שלא הכחיש בבורא ית',
אלא דאעפ"כ סבר בטעותו
שיש אלהות שלו וכנ"ל,
וראיה לדברינו יתכן לומר
מהא דארז"ל (תנחומא) דלבן
הוא בלעם.

ל"א ל"ב. עם אשר תמצא
את אלהיך לא יחיה נגד
אחינו הכר לך מה עמדי
וקח לך ולא ידע יעקב כי
רחל גנבתם. פרש"י וז"ל לא
יחיה ומאותה קללה מתה

בהר הגלעד והלך לבדו אל
יעקב (ועי' אבן עזרא דפירש
את אחיו עם אחיו, ולפי"ז
אין ראייה) וכן יש לדייק
מדכתיב להלן (מקרא נ"ד)
ויזבח יעקב זבח בהר ויקרא
לאחיו לאכל לחם ויאכלו
לחם וילינו בהר ופרש"י וז"ל
לאחיו לאוהביו שעם לבן
עכ"ל ומבואר דהם לא היו
עם לבן כשהיה אצל לבן
דאל"כ מהו ויקרא לאחיו,
וק"ל.

ל"א כ"ט. יש לאל ידי
לעשות עמכם רע ואלקי
אביכם אמש אמר אלי
לאמר השמר לך מדבר עם
יעקב משוב עד רע. ולהלן
(מקרא ל') כתיב ועתה הלך
הלכת כי נכסף נכספתה לבית
אביך למה גנבת את אלהי,
והנה נמצא דאע"פ שהקב"ה

ל"א נ'. אם תענה
את בנתי ואם תקח נשים על
בנתי אין איש עמנו ראה
אלקים עד ביני ובינך. כתב
הרמב"ן (להלן וישב פל"ז
מקרא ב') וז"ל וטעם נשי
אביו כי נשיו היו שלקחם
לנשים ולא יקרא אותם
הכתוב שפחות רק בהיותם
עם רחל ולאה שהן גבירות
להן וכן וישם את השפחות
ואת ילדיהן לומר כי בעבור
היותן שפחות לרחל וללאה
שם אותן לפניהן וכן וישכב
את בלהה פלגש אביו שאילו
היתה גברת לא יעשה כן
ויתכן כי בחיי רחל ולאה
יקרא אותן שפחות ופלגשים
ועתה מתו ולקחן לנשים
עכ"ל, ויל"ה היאך לקחן
עתה לנשים אחר שהסכים
לברית עם לבן שלא יקח
נשים על נשיו, וי"ל דכל זה
היה דוקא שלא יקח עוד

רחל בדרך עכ"ל, יל"ה דהרי
סוף דבר היה שלבן לא מצא
את התרפים, והרי יעקב אמר
עם אשר "תמצא" את אלהיך
לא יחיה, וא"כ למה נתקיימה
הקללה, וצ"ל דהוא שגגה
היוצא מפי השליט כדאיתא
במו"ק י"ח א'.

ל"א מ"ג. ויען לבן ויאמר
אל יעקב הבנות בנתי
והבנים בני והצאן צאני וכל
אשר אתה ראה לי הוא
ולבנתי מה אעשה לאלה
היום או לבניהן אשר ילדו.
פרש"י וז"ל מה אעשה לאלה
איך תעלה על לבי להרע להן
עכ"ל, והאמת כדכתיב לעיל
(מקרא ט"ו) הלוא נכריות
נחשבנו לו כי מכרנו ויאכל
גם אכול כספנו.

וּפְרָשׁ"י וז"ל לְאַחֵיו הֵם בְּנֵי
שֶׁהָיוּ לוֹ אֲחִים נְגִשִּׁים אֵלָיו
לְצָרָה וּלְמִלְחָמָה עַכ"ל, וְלִכְן
פְּרָשׁ"י הֵכָא לְאַחֵיו לְאוֹהֲבָיו
שֶׁעַם לִבּוֹ, דְּלֹא תִימָא שֶׁהֵם
בְּנֵי יַעֲקֹב.

ל"ב ב'. ויעקב הלך
לדרכו ויפגעו בו מלאכי
אלקים. פְּרָשׁ"י וז"ל ויפגעו
בו מלאכי אלקים מלאכים
שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בָּאוּ
לְקִרְאָתוֹ לְלוֹוֹתוֹ לְאֶרֶץ עַכ"ל,
הֵנָּה נִמְצָא מִבּוֹאֵר דִּיצְאוֹ
הַמִּלְאָכִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְזֶה
צ"ב מִמָּה שֶׁפְּרָשׁ"י לְעִיל
(פַּכ"ח מִקְרָא י"ב) שֶׁמִּלְאָכִים
שֶׁל א"י אֵינָם יוֹצְאִים לְחוּצָה
לְאֶרֶץ, וְשִׁמָּא י"ל דֵּהֶם פִּגְעוּ
בּוֹ בַּעֲדוֹם בֵּא"י וַיַּעֲקֹב כִּבֵּר
סִמוּךְ הִיָּה לֵא"י אֲבָל אֵין
הַכּוֹנֵה שֶׁהֵם יִצְאוּ מִמֶּשׁ מֵא"י,
וַיֵּשׁ לְדַחּוֹת דֵּא"כ הו"ל

נְשִׁים בְּזִמָּן שֶׁהָיוּ חַיּוֹת
אֲבָל עֵתָּה שֶׁנִּפְטְרוּ ע"ז לֹא
הִיָּה בְרִית וְזֶהוּ דְּכֹתִיב נְשִׁים
עַל בְּנֵי. וַיֵּשׁ לִיתֵּן רֵאִיָּה
לְתִי' זֶה, מִדְּפָרֶשׁ"י (יְבֻמוֹת ג'
ב') וז"ל עֲלִיָּה מֵהַ ת"ל לְגָלוּת
עֲרוּתָהּ בַּחַיָּה וּמִשְׁמַע נְמִי
שֶׁבַחִי אֲשֶׁתּוֹ נֹאסֶרֶת עֲלָיו
אֲחוּתָהּ וְלֹאֲחֵר מִיתָה מוֹתֶרֶת
עַכ"ל, וּמִבּוֹאֵר דְּגַם אִם לֹא
הִיָּה כֹתִיב בַּחַיָּה רַק עֲלִיָּה גַם
הָיְינוּ לְמִידִּים הָאִיסוּר שֶׁל
אֲחוּת אֲשֶׁתּוֹ, וְה"נ כִּיּוֹן
דְּכֹתִיב "עַל" בְּנֵי זֶהוּ נְמִי
בַּחַיָּהֶן.

ל"א נ"ד. ויזבח יעקב זבח
בהר ויקרא לאחיו לאכל
לחם ויאכלו לחם ויילינו
בהר. פְּרָשׁ"י וז"ל לְאַחֵיו
לְאוֹהֲבָיו שֶׁעַם לִבּוֹ עַכ"ל,
וְלְעִיל (מִקְרָא מ"ו) כֹּתִיב
וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאַחֵיו וְגו'

אבל כשיוצא מא"י כיון
שאינם ממונים על חו"ל
ממילא אין להם טעם ללוותו
בחו"ל, וכן מלאכים של כל
מקום ומקום.

לרש"י לומר באו לקראתו
ללוותו בארץ, ולא לארץ,
ואין ליישב דהא דאינם
יוצאים היינו לא לענין ליווי
אבל ללוות יוצאים כי ברש"י
התם נתבאר שאינם יוצאים
אפילו ללוות, והעירוני
ליישוב בזה"ל ונראה דהא
דאין מלאכי א"י יוצאים היינו
ללוות היוצא אבל להכניס
וללוות הנכנס יוצאים, ושל
חו"ל נכנסים לא"י ללוות
היוצאים ואינם נכנסים ללוות
הנכנסים, ושל א"י יוצאים
ללוות הנכנסים ואינם יוצאים
ללוות היוצאים, כללו של
דבר כל ההולך למקום אחר,
מלאכי המקום ההוא שהולך
לשם יוצאים לקראתו וצ"ע
ע"כ, והאמת דתירוץ זה
מילתא דמסתברא הוא, כיון
שמלאכי א"י ממונים על א"י
דוקא ולכן כשנמצא בתוך
א"י יש להם טעם ללוותו,

בברכה מרובה, בידידות, אהרן בהגאון הגדול ר' יעקב הלוי
שליט"א גרנדש
חזון איש 2/2 זכרון יעקב, ארץ ישראל. פל: 0548408381.
<<<< מצוה גדולה להעביר הלאה אם ע"י אימייל
ואם ע"י הדפסה, להגדיל תורה ולהאדירה.